

SZENTES ÉS VIDÉKE

POLITIKAI LAP

A CSONGRÁDVÁRMEGYEI GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelen **vasárnap** és **csütörtökön**.
Előfizetési ár:
Negyedévre 2 korona 50 fillér, félévre 5 kor. Egész évre 10 kor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Görög-udvar,
háva a kéziratok címzendeők

Hirdetéseket és nyilvtéri közleményeket
a kiadóhivatal
méréselt áron számít fel.

Ellenzéki nyilatkozat.

Irta Deák Ferenc.

Az ellenzéknek minden alkotmányos országban egyik természetes hivatala a kormány irányában, az ország minden érdekeire nézve, mind jog- és törvényszerűség, mind helyesség és célszerűség tekintetében, ellenőrködni. Mi tehát, kik magunkat a magyar alkotmányos ellenzék tagjainak valljuk, ki nyilatkozatjuk, hogy jöendőre is az ellenzék föladataul ismerjük, a kormány irányában, úgy egyes tetteire s mulasztásaira, mint összes politikájára nézve, folytonosan ellenőrködni; s ki nyilatkozatjuk, hogy ezen ellenőrség sikerére az alkotmány által nyújtott minden eszközöket törvényszerűséggel s lojaltsággal használni el vagyunk határozva.

De mi az ellenzést vagy pártolást nem személyekhez, hanem tárgyakhoz, és tényekhez kötjük s a kormánynak csak oly lépéseit fogjuk helyteleníteni, sőt tehetőségünk szerint ellenőrizni, amelyek formájukban vagy lényegükben törvényelleniek, vagy következményeikben a haza közérdekeire s az alkotmányos élet föntartására és kifejlődésére károsak. Hazánk jelen viszonyai között a magyar kormány tényleg nem tisztán parlamentáris, mely eredetére nézve a többségben nyilatkozó nemzeti akarat kifolyása volna s lételet a többség pártolásától föltételezettnek elismerné. A magyar kormány alkotmányos törvényeink ellenére, idegenszerű s nem nemzeti befolyás alatt áll. Ily viszonyok között pedig pártolást vagy ellenzést személyekhez kötni nem szabad.

Folytonos köteletségünknek ismerjük mi ezen ellenőrködést minden körülmények között; jelen helyzetünkben pedig éppen polgári bűnök tartanak ezen föladat pontos teljesítését bármi részben elmulasztani. Mi a kormánynak sem általános rendszerében, sem eljárása részleteiben nem látunk valamely újabb, de a réginel törvényszerűbb, méltányosabb és közérdekeinkre kedvezőbb fordulatot, amely által a nemzetnek biztosítékot nyujtana, hogy ereje is van, de szándéka is ingatlan és elhatározott, főnnállói tényeinket mindenkor és minden részben szorosan megtartani; a törvény rendeletét kivétel nélkül szigoruan végrehajtani; mindenkor és mindenben tisztelni azon korlátokat, amiket hatalmának az alkotmány szabott; s a hazánk közérdeke fölött, meiytől a feje-

delem valódi érdeke soha el nem választható, nem ismerni más érdeket. Súlyos sérelmeink, melyeket annyiszor fölterjesztünk, évek hosszú során keresztül kérve, sürgetve, várva az orvoslást, orvoslatlanok még most is, sőt keserűbbek és súlyosabbak az által, hogy jogszerű kérelmünk annyiszor elhangzott, s e miatt bizodalom és remény már-már enyészni kezdenek. Vannak e sérelmek tömegében oly pontok, melyek fölött osztatlan volt az egész nemzet véleménye, azon férfiakat sem véve ki, kik most a magyar kormány tagjai; és még sem eszközölkörmányunk orvoslást, sőt komoly és tettekben mutatkozó törekvést sem látunk nála e sérelmekből eredő bajaink kiegyenlítésére. Pedig azon kormány, mely a nemzetnek jogszerű föl-szólását figyelembe sem véve, a korábbi sérelmek orvoslást eszközölni még csak nem is igyekszik sily módon a törvényellenes állapotot e részben szándékosan föntartja, éppen úgy sérti a törvényt, mint amaz előbbi kormány, mely a sérelmet elsőbbségben elkövette s a nemzet ingatlan bizalmára épen úgy nem számíthat, mint amaz.

Sok egyes esetet hozhatnánk még föl állításuk igazolására; de világos már ezekből is, hogy ellenőrködési kötelességünk teljesítésében épen a jelen körülmények között leginkább szükséges az éber figyelem, gondos óvatosság és csüggedetlen kitűrés.

De nem tekintjük föladatunkat még az által bevégezve, ha a fennemlített ellenőrködési tisztunket teljesítjük, s alkotmányos állásunk biztosítékait, a mondtak szerint nevelni s erősíteni törekszünk; hanem hivatásunknak ismerjük, minden célszerű reformok létrehozásán is folyvást iparkodni. Mihez képest határozottan ki nyilatkozhatjuk, hogy azon térer továbbra is állhatatosan megmaradunk, melyen hazánkban a közelebb lefolyt évek történéte az ellenzék nevet a reformpárt nevével ugyanazonosította. Nem követeljük mi az indítványozási jogot kizárólag az ellenzéknek; de azt sem tartjuk, hogy a haladás kérdéseit csak a kormány, vagy annak pártja indítványozhatja célszerűen; hanem ezen irányban a kezdeményezést minden honpolgárok közös hivatásának ismerjük. Sőt miután minden hatalomnak természetében fekszik, hogy inkább saját körének tági-

tására, mint az ötkorlátozó alkotmányosság terjesztésére törekedjék, legyen bár azon tiszta szándékból, hogy a nagyobb hatalommal több jót eszközölhessen, s a nemzet boldogítására irányzott terveit könnyebben keresztülvihesse; mi oly indítványokat, melyek az alkotmányos biztosítékok kifejtésére és a nemzet ellenőrködése öregbítésére céloznának, a kormánytól annál kevésbé várhatunk, mivel hazánkban, mint említők, a kormány tényleg nem parlamentü, annak tagjait nem a nemzet többségének akarata vagy óhajta jelöli ki, nem a nemzet bizalmától függ fönnállatása, nem ment az idegen és éppen nem nemzeti s nem is alkotmányos elemek befolyásától.

Nem fogunk mi ezen működésünkben soha megelégedezni azon viszonyokról, melyek közöttünk s az ausztriai örökös tartományok között a pragmatika szankció értelmében fönnállanak; de szorosan ragaszkodunk az 1790-ké X. törvény cikkelyhez is, melynek világos rendeletében az esküvel szentesített fejedelmi szó biztosítja nemzetünket: hogy »Magyarország szabad ország, s egész törvényhozási rendszerében független; tehát semmi más országnak vagy nemzetnek alá nem rendelt«. Nem akarjuk mi hazánk érdekeit az összes monarchia egységének s biztos fenállhatásának érdekeivel ellentétbe hozni; de másrésztől törvényenyl, igazsággal s méltányossággal ellenkezőnek tartjuk, midőn Magyarország érdekei bármely egyes tartományok érdekeinek jótalanul alárendeltetnek, mint ez az ipar s kereskedési viszonyainkra nézve már hosszú időtől fogva folytonosan történik. Készek vagyunk mi az örökös tartományok érdekeivel netalan ellenkezésben álló magyar érdekeknek igazság és méltányosság alapján lehető kiegyenlítésére kezét nyujtani; de abban soha meg nem egyezünk, hogy az összes kormányzási rendszer egységének, mit némelyek a monarchia egysége gyanánt szeretnek fölülvü emlegetni, minden érdekeink, még alkotmányosságunk is fölládoztassanak. Ezen kormányzási rendszer egységének tekintetéből indult ki akkor a kormány midőn a mult század utolsó negyedében alkotmányos állásunk helyett anyagi hasznokat ígérve, nemze-

tiségünket s polgári szabadságunkat oly súlyosan megfáradta; ezen kormányzási rendszer egységének lettek hajdan föláldozva az ausztriai örökös tartományok alkotmányos institúciói és a kormányzás-egységi rendszer az abszolutizmus alapján fejlődött ki. Pedig az alkotmányosság nekünk oly kincsünk, melyet idegen érdekek, vagy bármi kecsesgető haszonnak föláldozni nem szabad s melyet föntartani, sőt szélesebb és biztosabb alapra állítva mindinkább szilárdítani, első és legszentebb kötelességünk; s meg vagyunk győződve, hogy ha az ausztriai örökös tartományok régi alkotmányos szabadsága még most is fönnállana, vagy ha a kor és igazság kívánata szerintők is az alkotmányos nemzetek sorába lépnének, s az egész monarchia kormányát mind egyes részleteiben az alkotmányosság szelleme lenge né kereszttől érdekeik s az ő érdekeik, melyek most néha külön váltak, néha talán egymással ellenkezők, könnyebben kiengedhetők lennének, az összes birodalom egyes részeit nagyobb érdekegység, több kölcsönös bizalom kötné össze és ez által a monarchia szelleme és anyagi erejében gyarapulva, biztonságban dacolhatna az idő s ellenséges körülmények egykor bekövetkező viharával.

Kijelentettük ezek szerint célunkat s nézetünket. Céljaink elérésére az eszközöket a körülmények szerint megválasztani jövendőben is ily összejöveleket tartandunk. De midőn ekkép irányunk szellemi egységére törekszünk, a törvényhatóságoknak önkörükben szabad mozgását s törvényes önállását feltékenyen örízni szoros kötelességünknek ismerjük. Károsnak, sőt veszélyesnek tartjuk, ha a kormány, önmaga is párttá alakulva, hatalmának szellemi és anyagi erejét arra használja, hogy a vélemények szabad és független nyilatkozata helyett, mindent előre helyeslő s majdnem föltétlenül hódoló többséget szerezzen; s alkotmány ellenesnek nyilatkoztatjuk azon törekvést, hogy a kormánynak csak azon esetben szolgáljon irányul a többség, ha az egy bizonyos párt nézeteinek s érdekeinek kedvező.

Kapuzárás. Ismét leőröltünk egy esztendőt; sohajt fel a legtöbb ember így év végén. Pedig fordítva áll a dolog; az idő őrlött le rajtunk egy esztendőt és vitt bennünket ennyivel közelebb minden földi lét végső céljához: az enyészethez.

Mint ahogy a gondos gazda elzárja maga mögött az ajtót, ha hazuról távozik: azonképen tartunk kapuzárást mi is, ahogy egyik évből a másikba átlépünk. De egyik lábunkkal már az újév küszöbén, visszatértünk a múlt esztendőre és megvonjuk mérlegét: jóban, rosszban nyújtott-e többet; sirassuk-e, vigadjuk-e a kimúlást?

A politikai 1908. esztendőre ne essék vissza a tekintetünk. Túlszár képet vetítene elénk, mely összeszorítaná a lelkün-

ket, mert bizony politikai vonatkozásban egyetlen eseménye sem volt ennek az esztendőnek, melyből a jobb jövő, reményének csak egy halvány sugara is rávilágíthatna az új esztendőre.

Maradjunk itthon, a magunk szűkebb pátriájában és lássuk: mit adott nekünk a múlt esztendő?

Gazdálkodás semmit. A semminél kevesebbet. Mert a mi reményt fakasztott a gazda szívében indulásával, amikor úgy mutatta, hogy a vetés jó telet és megmósodva, jó természelt biztat: később mind tönkre silányította az aszu, tikkasztóan forró tavaszával, melynek kánikulái melege lerovaszította bizakodó reményeinket.

Városiassá fejlődésünk terén semmit. Itthon kerékkötői vannak még mindig minden fejlődésnek, minden haladásnak, akikkel szemben tehetetlen minden jóakarát, minden előretörékvő munkát, mert hogy ezek az elemek a — h a t a l o m r a t a m a s z k o d v a végzik sötét munkájukat.

A mi jó reánk háruit itthon, közgyi vonatkozásban: bizony nagyon röviden foglalhatjuk ezt össze és ha kevés is az, hálás szívvel kell fogadnunk a sorstól azt a keveset is.

Sikerült kedvező dűlőre juttatnunk külterületi iskoláink államostásának és a vasuti csatlakozás kérdésének ügyét is sikerült a kettő útján szép summával apasztani, illetve megővelni a kőhidásainkat és beveteléseinket úgy hogy ennek révén az ujesztendőben, bár a város házipítési kölcsön egész éves annuitását állítottuk be, — bizakodva — a költségvetésünkbe, — a közgyi pótdatónk, ha nem sokkal is, de valamelyest apad.

Es sikerült — legalább így bizunk benne — kikuszóbbolni a kárhazatos félreértést a hatalom kezelői és a vármegye, meg Szentcs között, mely a múlt év elején belső békénket felűlta.

Hogy ez a béke megszilárduljon, hogy abból a közgyi minden téren áldás fakadjon és közhasznú, üdvös munkánk eredményesebb valjon általa: rajtunk ez éppen úgy nem fog múlni az ujesztendőben, mint ahogy kérihetetlen ostorozói leszünk a jövőben is, minden ilyen munka ellen irányuló törekvésnek, bárhonnán, bárki részéről nyilvánulna is ilyen törekvés.

Es ezzel pontosan a jutottunk. Kimértük e kevésben a múlt esztendő egész mérlegvonzást és megállapíthatjuk, hogy nincs okunk sirálni ezt az 1908. esztendőt sőt örühetnénk, hogy mögöttünk van, ha szebb, boldogabb jövővel kecsesgetne a megnyitott esztendő.

Mit hoz, mit nem: erről itt szó sem eshet. Ennek az igaz mérlegét csak akkor vonhatjuk meg, amikor majd kapuja bezáródik mögöttünk.

A papi vagyon.

A szekularizáció címmel Várady Zsigmond dr. tollából rendkívül érdekes tanulmány jelent meg, amely adatainak megbízhatósága és minden vallási vagy felekezeti elfogultságtól ment tárgyilagossága előadásánál fogva figyelemre méltó komoly munka. Magyarországon a szekularizáció kérdésével foglalkozni ezidőszentig igen hálátalan és nehéz feladat, mivel a legnagyobb tárgyilagossággal mellett is érdekeltről részről beleszeretik abba magyarázni az osztályt és vallást elleni irányzatot. Azért csak csiismerés illetheti azon iróinkat, akik elfogultság nélkül, tisztán történelmi és tudományos alapon foglalkoznak ezen nagyjelentőségű szociális kérdéssel és

nem engedik át a teret rossz szándékú, vagy felekezeti gyűlöletű elvakult igaztónak, akik értékelten, de hangzatos frázisaikkal a tömegek félrevezetésére alkalmasak. Foglalkozni ajánlatos, de kell is ezzel a kérdéssel már csak azért is, mert megtörténhetik, hogy varlatlan szociális alakulatok oly elementáris erővel hoznak azokat felszínre, hogy legnagyobb fejlettség és készületlenségben találják az országot, de legkivált a katolikus felekezeti pártot, amely egyáltalán nem akarja hinni, hogy ezen kérdések komoly formában a közel jövőben felszínre kerülhetnek. Számos civilizált állam példája, ahol a szekularizáció már megtörtént, igazolja hogy a fenti megjegyzés nem alaptalan. No de lássuk a munkát és annak igen érdekes számadatait:

Az esztergomi érsekség kezén levő földbirtok kitesz egyházi kútfő szerint 95,983 kat. holdat, a kalocsa érsekségé 87,438, az egri érsekségé 42,397, a nagyváradi latin szertartású püspöké 187,393, a nagyváradi gör. kath. püspöké 139,657, a veszprémi püspöké 65,687, az esztergomi főkapitáné 70,910, az egri kapitáné 105,416, a nagyváradi I. sz. kapitáné 130,000, a veszprémi kapitáné 54,638, a pannoni halmi Bececsékeké 64,848, a zirci ciszterciatéké 53,798 kat. holdat stb.

Az összes egyházi földbirtok kitétt az itt idézett egyházi összeállítás szerint a XIX. század utolsó tizedében 1,535,395 kat. holdat, de valóságilag már akkor sokkal több volt az és évről-évre szaporodik. S abba a számba nem volt beleértve az erdélyi r. k. státus 19,860 holdja melyet bírnak; a vallás és tanulmányi alap 221,688 holdja, a melyet most szerzeteseknek megszerzünk, sem az egyházi alapítványok 27,051 holdja, sem az itt megtrútt külföldi szerzetesrendek, apácá rendházak (melkiki, jezsuiták, szerziták, skót Benedekrendiek, kremsimsteri Benedekrendiek, klosterneuburgi Agostonrendiek, Szt. Ferenc-és Domokosrendiek, kapucinusok, karmeliták, minoriték, irgalmasok Szt. Vazulrendiek, Pálosok stb.) birtokai és az alsó papság kezén levő földbirtokok, összesen körülbelül 80,000 hold terület ingatlanság, úgy hogy az összes birtokok, melyek az uralkodó egyház kezén vannak, vagy általa igényeltetnek, a két és fél millió kat. holdat a már körülbelül elérik. S ez a rettenetes holtkék birtok soha, sohasem apad, de mindig, mindenütt növekszik. Kiegészíti még egy egész sereg városi bérház, klastrom, paplak, továbbá körülbelül 33 millióra menő ingó vagyon készpénzben és értékpapirokban.

A munka második részében kimutatja a szerző, hogy miként keletkezett ez a hatalmas papi vagyon, Történelmi adatokkal és törvényekkel hivatkozással kimutatja, hogy a fejedelmi bőkezűséggel ösztöngött óriási kiterjedésű birtokok nem minden ellenszolgáltatás nélkül adtak, hanem bizonyos, nem csupán vallási célokra szolgáló rendeltetéssel bírtak. Az egyház tartozott a javak ellenében a vallás érdekében és az összes vallási szükségeken kívül élelmi a népnevelés, az erkölcsfejlesztés és a szegényügy minden költségeit és tiszteit, továbbá ő vitte az első királyok törvényei által kezére adott igazságszolgáltatásban is a legfontosabb szerepet végre az ország védelmét és az egyházi bandériumok által jórésben az egyházi rend tartozott élelmi.

Az egyház azonban ma már csaknem teljesen megszabadította magát mindama visszateher és ellenszolgáltatás alól, melyek elvállalása mellett az egyházi javakat célvagyonként kapta. Semmi sem lenne természetesebb, minthogy a célokat nem szolgálván, a vagyonokat is visszaadja annak az államnak, amelytől célvagyonként kapta és amely állam terhére a kötelezettségeket áthárította.

Nem vethető ez ellen az, hogy a közsükségletekhez az állam és községek részére fizetett adó útján az egyház is hozzájárul éppen úgy, mint a többi polgárok. Először is nem járul éppen úgy hozzá, mert például a kataszterek igazságtalan szerkesztése által az egyházi birtokok aránytalanul kevesebbet adó fizetnek, mint a parasztbirtokok és számos oly köztehermentességben részesül az

egyházi rend, amely terhet a többi polgárok viselnek. A fogyasztási adókhöz, állami bevételeink e jelentékeny részéhez az egyház aránytalanul kis részével járul. De ettől eltekintve sem vehető fel az a kifogás, mert még ha mindenben egyenlően és aránylagosan fizetné is az egyházi rend az adókat, akkor is ott maradna az a tanulság, hogy míg a többi polgárzat nem hasonlítva az államtól külön kapott vagyonokat, addig az egyházi rend kezében tartja a több millió hold birtokot, melyet éppen a felsorolt terhek viseléséért kapott. Nem vehető fel a tulajdonjog kifogása sem, mert soha az egyházi rend ezeket a vagyonokat tulajdonjoggal nem kapta, hanem csak haszonélvezettel és a felsorolt terhekkel nyerte. Vannak ugyan birtokában kegyes alapítványok is, ez alapítványok állami kezelése vétele azonban szintén nem fogja sérteni az egyház jogait és alapítók akaratát, mert az egyházi javak állami kezelésbe vétele ellenében, eme javak jövedelméből az állam mindazon szükségleteket fedezni fogja, amely szükségletek céljából az alapítványok tetteket.

Mindzeket felismerte az 1848. törvényhozás amidőn XX. t.-c. 3. pontjában azt rendelte, hogy az egyházi és iskolai szükségletek közaladalmi költségek által fedeztessenek. Egyszerűen ezen törvény becsület és komoly végrehajtása volna szükséges, mert abban a percben, a midőn e törvény végrehajtatnák, magamagától állna elő logikai kényszerűség gyanánt az hogy az egyházi javak maguk is állami kezelésbe vetessenek. Ha ugyanis is állam fogja kifizetni évenként a főpapok illetését, mely a mai jövedelemnél természetesen lényegesen csekélyebb leendő, valamint az alsó papság fizetését, melynek a mai fizetésnél lényegesen nagyobbak kell lennie, továbbá, ha az állam fogja a templomok és paplakok fentartásáról és valamennyi iskolának minden szükségletéről kizárólag gondoskodni, akkor nem lesz többé az egyháznak egyetlen egy indoka sem arra, hogy az egyházi javakat tovább is ő kezelje.

Ezután külföldi példákra történik hivatkozás. A francia nemzetgyűlés 1789. nov. 2-án 568 szavazattal 368 ellenében elfogadta Mirabeau indítványát, mely szerint az összes francia egyházi javak a nemzet rendelkezésére bocsáthatnak azzal a kötelezettséggel, hogy az istentisztelet költségeit, az egyház szolgái fentartását és a szegények segélyezését az állam viselendő. Ugyanabban az évben 400 millió livre értéket el is adtak. Spanyolországban a szekularizációval 1764 milliónyi vagyonot oldottak fel a szabad forgalom számára és csupán kolostorokból 833-at adtak el. Olaszországban 1867-ben adtak el az egyház felolagolt javait és 447 ezer 657 millió líra értéket szabadítottak fel.

Különbözik már az 1648-iki veszálási és az 1801. évi lunevillei béke is szekularizált egyházi javakat s Ausztria is elvette és ma is bírja a velt salzburgi püspökséget. Maria Terézia a pesti egyetemet pápi javakból dotálta s azok jövedelméből varakat is erősített. Sőt I. József magánosokat is jutalmazott egyházi javakkal. A tridentini zsinat pedig 21. és 22. ülésében a püspökök ezer, a plébánosnak száz arany kongruát rendelt s a többi letet a szegényeknél plébániák, meg temlomok és iskolák céljaira rendelte adatni. Egész jogtörténetünk tanuja, hogy e javak nálunk sem voltak sohasem az egyház feltétlen tulajdonai, hanem állami tulajdonok, melyek célvagyon gyanánt az egyháznak haszonélvezetére, a célok eszközei gyanánt és javadalmul adattak át.

Sehol az egész művelt világon nincs ilyen, a minnkhez hasonló nagyságu holtkezi vagyon. Mindenütt visszaadták az ilyeneket a szabad forgalomnak, ahol haladás és műveltség laknak. Nemzet, mely magát a modern fejlődés követelményei elől elszigeteli, nem állhat fenn soha. Amint 1000 körül ezért volt szükséges a kereszténység behozatala: éppen úgy szükséges ma az egyházi javak szekularizációja, állami kézbe visszavétel.

Kétségtelen tény, hogy az ország szellemi és anyagi fejlődésére, gazdasági felvirá-

gozására kiszámíthatatlan hatással volna az óriási kiterjedésű holtkezi birtok felszabadítása; miert is úgy ezen, mint a hitbizományok törvényhozási uton leendő rendezésének kérdése a modern fejlődés követelményei gyanánt hova-tovább kell, hogy napirendre kerüljenek. Ezen kérdések tárgyalásánál csak az a fontos, hogy osztály- és felekezeti gyűlésektől, elfogultságtól mentesen — a mindennek felett való általalmi érdekből — tárgyalások maradjunk. Akkor a megoldás önként kínálkozik.

Argus.

A t. közönséghez.

Harmadik évfolyamába lép a „Szent es Vidék”. Huszonkilenc éve szolgálja ez a lap Csongrád vármegye és Szentes város érdekeit, mindég önzetlenül, mindég csak a közérdek javát tartva szem előtt, mindég az előrehaladás, a fejlődés, a szellemi és anyagi felvirágztatás zászlóját lobogtatva elől, a küzdők homlokórában és mindég elvhűséggel, mely soha a hatalom kegyeit nem hajlaszta, soha senkivel szemben nem hunyaszkodott a közjó rovására, vagy önös érdekek kielégítésére.

Huszonkilenc esztendő, eseményekben, fordulatokban, küzdelmekben, nem tagadjuk, sikereiben is gazdag szármányt el feleltünk. Ez idők folyásán változtak az emberek, cseberlődték az elvek, változtak a viszonyok. Azonban az évek e hosszú sora alatt sem változott volna: a mi elvhűségünk, a mi kitartásunk, a mi munkaerőnk, a mi szívós akaratunk, mely mindég az egyene úton, mindég egy cél felé tört: tisztességes fegyverekkel küzdeni minden káros törekvés ellen, a közérdek szolgálatában, a köz javára.

A „Szent es Vidék” harmadik évfolyamába lépve, nem szükséges új programot adnunk. Nem is adhatnánk. Mert céljaink, eszközeink, törekvéseink a régiek maradnak, melyeket mindenki ismer. Az elvkufarság sohasem volt kenyerünk, még az általános, országos fölfordulás közepett sem, amikor pedig ócsón kerültek régi elvek a vásárra.

Önzetlen, becsületos munkánk támogatását kérjük a közönségtől; azt, hogy a bizalmat, melyre huszonkilenc éven át érdemcsített bennünket, a harmadik és a következő esztendőben se vonja meg tőlünk, valameddig azt fogja látni és tapasztani, hogy mi is szavunkat állva, az ő érdekeit szolgáljuk. A „Szent es Vidék” irányja a régi marad és bizalmunk rendületlen, hogy az egyenes úton megveszteszethetetlenül vívó ez az irány diadalmasan jut el a célhoz: a hazug hitegetők országrontásának megismeréséhez, a nagy kiabranduláshoz.

A régi marad a „Szent es Vidék” előzetési ára is:

Egész évre 10 korona

Fél évre 5 „

Negyed évre 2 „ 50 fillér.

mely összeg vidékről legcélszerűbben postautalvánnyal küldhető be. míg a helybeli előfizetők, nyugta ellenében, a lapkihordónál teljesítik a fizetést.

Tisztelettel:

A „Szent es Vidék” szerkesztőisége és kiadóhivatala.

Ujdonságok.

Szentes, 1908. december 31.

Szerkesztőségünk és kiadóhivatalunk nevében boldog újévet kívánunk előfizetőinknek és a nagyközönségnek.

— **Megyegyűlés.** Csongrád vármegye törvényhatósági bizottsága f. hó 30-án tartotta ez évben az utolsó rendes évnegyedes közgyűlését, a megyebizottsági tagok gyérszámú érdeklődése mellett, amit az évvégi állapot indokol. A közgyűlésen Kelemen Béla dr. főispán elnökölt s miután az alispáni évnegyedes jelentést észrevétel nélkül tudomásul vették, — hosszabb vita indult meg a megyében építendő munkásház ügyében. Az előadmány szerint a megyében a közel jövőben, Szentes és a községek közt arányosan elosztva, 1000 új munkásház épülne, amire 1 millió korona kölcsönt kell felvenni. E kölcsönre a hazai takarékpénztár részv. társaság tett egyedül ajánlatot, melynek költségvetéget felolvasták s a javaslat az volt, hogy e megye szavazza meg ezt a kölcsönt 7-9 százalékos kamattal, amiből 2 százalékot a földmivélsügyi kormány, a többi a munkások fizetik. Vecsery Sándor dr. a kölcsönnek felire redukálását indítványozta. A vitában Cicatricis Lajos dr. alispán és Balogh János vettek még részt és a névszerinti szavazásnál a többség az állandó választmányi határozati javaslatot fogadva el, a kölcsönt megszavazta. — A különböző bizottságoknak részben újraalakításánál, részben kiegészítésére, a következőket választották be: A közigazgatási bizottságok 2 évre: Kis s Zsigmondot, Novák Józsefet, dr. Vecsery Sándort, Reöck Ivánt, Korpás Pált, egy évre Matéffy Lászlót, az állandó választmányba: Tési Fekete Jánost; az igazoló választmányba Csúcs Antal, dr. Vecsery Jánost, dr. Purjes s Jánost, dr. Szeder Ferenc Jánost és Csúcs Lajost. A többi albizottság kiegészítése is előzetes megállapodás szerint történt.

— **A közös hadsereg ellátása és a gazdák.** A közös hadseregnek évenként kérek 3 millió korona értékű gabonát kell vásárolnia Magyarországon. E megkötés nagytömegű szükséglet ellátásában a gazdák aránylag igen kevés részt vehettek, mert a megfelelő forgalmi tőke híján terményeiknek azonnali készpénzben való kifejezését szükségelik. Darányi Ignác földmivélsügyi miniszter annak tudatában, hogy ez az állapot a gazdákat az értékesítés egy igen előnyös módjától fosztja meg, már hosszabb idő előtt tárgyalásokat kezdett illetékes ténnyezőkkel, hogy a hadsereg gabona-ellátásában a gazdák részére biztosított közvetlen részvétel a gyakorlatban is sikeresen megvalósítható legyen. Ezt a célt most akként érték el, hogy a pénzügyminiszter, a földmivélsügyi miniszter megkeresésére összesen három millió koronát bocsátott előlegképen a közös hadügyminiszter rendelkezésére, mely összegből a gazdaktól vásárolandó termények azonnali készpénzben kifizethetők. Természetesen az is ki van kötve, hogy ezt az előleget csak a Magyarországon tényleg foganatosított terményvásárlásokra lehet felhasználni. Ez az eljárás eszentül rendszerre válik a hadsereg terménybeli szükségletének beszerzésénél.

— **Jótekonyság.** Pallavicini Sándorné ögrófné karácsony ünnepére 200 koronát küldött Mindszent községnek, mely összegget szegény sorsú óvodás gyermekek felruházására és az ovodai karácsonya díszítésére használták föl. A minszenti takarékpénztár pedig karácsonyi ajándéku 21 szegénysorsu iskolás fiut és leányt látott el téli lábbelivel. A jótekonyság lapjára tartozik, hogy Károlyi Imre gróf, aki soha és

seh el nem zárkózik ott, ahol jót lehet cselekedni, a szentesi izraelita nőegyletnek, megfialapja javára 26 koronát küldött, mely nemcsak adományért az egyleti elnökség ezúton is hálás köszönetét fejezi ki.

— Az ipartörvény széttagolása. Szt e r é n y i József kereskedelmi államtitkár nagy elkötelezettséggel, az új ipartörvénytervezet tudvalelvőleg már egy fél éve foglalkoztatja az ipari és kereskedelmi szervezetek és mindegyik a maga módja szerint kívánt volna változtatni a törvénytervezeten. A munkaadók és munkások, kereskedelmi és iparkamarák, gazdasági egyesületek gyűlésein vitatták meg a tervezet egyes pontjait és kitágítsák, észrevételeik egész kötetre terjedtek. K o s s u t H Ferenc kereskedelmi miniszter és S z t e r é n y i József államtitkár nem akarta figyelmen kívül hagyni ezeket a kívánásokat és alapos revíziót végeztek a törvénytervezeten, amely sokatlan nagy terjedelme dacára sem tudott volna segíteni mindama tennivalók nagy sokaságán, amelyek az illetékes körök részéről felhangzott kívánások juttattak a kereskedelmi kormány tudomására. Ezért határozta el a miniszter, hogy az új tervezet anyagából több törvényjavaslatot készített. Hat, esetleg hét törvényjavaslat készül a nyilvánosságra került tervezetből s az új törvényjavaslatokat január havában egy anélkül elé terjesztik s csak azután kerülnek a törvényhozás elé. A miniszternek ez az elhatározása a szakközlőkben nagy örömet kelt, mert így az új ipartörvény sokkal könnyebben lesz kezelhető.

— Szilveszteri mulatságok. A református körben, személyenként 2 korona belépődíjjal szilveszteri lakomát tartanak, mely este fél 8 kor kezdődik s amelyen nem kortágokat is szívesen látnak vendégül. Névre szóló meghívókat nem bocsátottak ki, csak részvételi aláírási ívet. — A kaszinó szilveszteri estélyre kibocsátott ívet már eddig is igen sokan írták alá, úgy, hogy ott ez évben a szilveszteri lakoma a szokottnál is népszerűbbnek és látogatottabbnak ígérkezik. — Szilveszter estély lesz az iparosifjak önképzőkében is, 2 kor. 40 fill. illetve nők részéről 2 korona részvételi díjjal, amibe az ingyen bor kiszolgálása is belefoglalatik. A negyvennyolcas népkörökben szintén tartanak évbúcsúztató szilveszteri lakomát.

— Házasság. M o l e c z Lajos dr. ügyvéd f. hó 29-én lépett házasságra Szentesen S a r d y Ida úrnóval. A polgári házasságkötés után, ugyanaz nap délután 6 órákkr adtak az egyházi áldást, a helybeli evangélikus templomban az új pár frigyére.

— Eljegyzés. L a k o s József állami népiszkolai tanító a napokban jegyezte el magának P a p p Jónánka kisasszonyt, P a p p Lajos igazgató tanító kedves leányát.

— Színházi estély. Minél közelebb jutunk az izraelita nőegylet január 8-iki színházi estélyéhez, mely az idei farsang első mulatsága és bizonyára kiemelkedő eseménye is lesz, — annál inkább fokozódik a közönség legszélesebb rétegeiben az érdeklődés. A rendezőség különösen az érdeklődés gyarapodását a farsangtalatlan rendezőség immár egészen befjezte. A belépőjegyek előrelátásának mértéke mutatja, hogy az egylet ez az estélye semmiben sem marad megölte fényes sítér dolgában a két év előtti rendezett hasonló estélyénél, amikor pedig nemcsak minden jegy elkelt, de az esti pénztártól sok embert kellett visszaútasítani, mert a közönség a színház nézőterét teljesen megöltötte. A rendezőség különösen az előadás zavartalansága és a rend érdekében a következőkre hívja fel a figyelmet: Gyermekek csak külön gyermekjeggyel bocsátatnak be a földszinten a nézőtérre és csakis úgy, hogy az előadás alatt szülsék vagy kiérőik mellett maradjanak, miután az előadás nyugodt menetének biztosítására való tekintettel, a színpad előtti tereen való csoportosulásuk nincs engedve. Ugyancsak az előadás nyugodt menetének biztosítása érdekében felkéri a rendezőség már most a közönséget, hogy a nézőtér helyét esti 8

óraig mindenki foglalja el, mert az estély pont 8 órákor kezdődik és az egyes programrésznek alatt a bejárók elzártnak. Felkéri végül a rendezőség azokat, akik belépőjegyéről még nem gondoskodtak, de az estélyen résztvenni akarnak, hogy mielőbb igyekezzenek belépőjegyüket megváltani, miután a jegykiadás a kereslet sorrendjében történik lapunk szerkesztőségében.

— Adófizetők figyelmébe. A betáblázott adósságok, — adódedéget végett — január 4-ig okvetlenül bejelentendők a városi adóhivatalnál (Jurek-ház) A bejelentéshez szükséges: az adókönyv, a törlesztési (bank) könyvkecske és a bekebelező telekkönyvi végzés bemutatása. Felhívjuk erre azokra az adófizető polgártársainknak a figyelmét, akiknek ingatlanon betáblázott adósságok terhelik, mert törvényadta jogukkal élve és ezen adósságokat, hiteles okmányok alapján bejelentve, jelentékenyen könnyíthetnek a súlyos adóterhükön.

— Tánctanítás. B r a u n Soma vásárhelyi jeles táncbíró, akit közönségünk korábbi ittműködése idejéből és a színházi estélyeken általa bemutatott balettközlő előnyösen ismer, legközelebb megnyitja Szentesen tánciskoláját s e végből most a szülőknel látogatást tesz, kiknek figyelmébe a kitűnő mestert melegen ajánljuk.

— Felolvasás. Az izraelita hitközség kebelében alakult felolvasó bizottság a legközelebbi felolvasó estélyét, E c s e r i Lajos dr. és F r i e d m a n n Gyula dr. közreműködésével, január 4-án, vasárnap délután fél 6 órákor tartja meg.

— Községi orvosok nyugdíjintézet. A községi és körorvosok országos nyugdíjintézetének létesítését az 1908. évi 38-ik törvény-cikk írja elő olyképpen, hogy ennek a törvénynek életbeléptetése után egy évre fel kell állítani a községi orvosok új nyugdíjintézetét. A belügyminisztériumban a szükséges előmunkálatokat már megkezdtek; azonban mielőtt végleges döntés történne, A n d r a s s y Gyula gróf belügyminiszter szükségesnek tartja az érdekelte községi és körorvosok meghallgatását, hogy esetleges kívánásait figyelembe vehesse. E végből február hó 12-én szaktanácskozmany lesz a belügyminisztériumban, amelyen a vármegyék területén alkalmazott összes községi és körorvosok képviselőiben egy orvos fog részt venni. Ezen az értekezleten a nyugdíjintézményre vonatkozó matematikai számításait, tervezeteket és módosításokat is tárgyalni fogják.

— Polgári iskolások színi előadása. A városi polgári leányiskola katolikus növendékei január 6-án, színi előadással és előképek bemutatásával egybekötött ünnepséget tart a katolikus körben. Az ünnepség műsorát legközelebb fogjuk ismertetni.

Felolvasó szerkesztő: BANFALVI LAJOS.

Kiadótalajdonos »Szentes és Vidéke« nyomta.

**Tisztelt vendégeinknek,
az 1909-ki évforduló alkalmából boldog újévet kívánok.**

Pirithy Mátyás

a Petőfi-szálló bérloje.

Mélyen tisztelt fogyasztóinknak és ügyfeleinknek boldog újévet kívánunk, Szentes, 1908. december hó 31.

A Hazai Villamosági R. T.

üzemigazgatója.

Boldog újévet kíván mélyen tisztelt vendégeink és jóakaróinknak.

Deutsch Lajos
korona kávé

6809—tkv. 908. sz.

Árverési hirdetményi kivonat.

A szentesi kir. járásbíró mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a szentesvidéki takarékpénztár végrehajlatának Tarnóczi József né Rác Emília végrehajlatát szentes elleni 2400 kor. tőkekövetelés és jár. iránti végrehajlati ügyében a szentes kir. járásbíró területén levő Szentes város belterületén fekvő a szentesi 14117. sz. telken A. f. 1. sorz. a. felvett 975/b. hrszámú beltelkes házra az árverést 1200 koronában cenzell megállapított kiküldési árban elrendelte és hogy a fentebb megjelölt ingatlan az 1909. évi január hó 21-ik napján délelőtt 9. órákor ezen telekkönyvi hatóság helyiségében megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kiküldési áron alól eladtni fog.

Árverési szándékozók tartoznak az ingatlan becslésének 10 százalékát vagyis 120 koronát készpénzben, vagy az 1881. LX. t. c. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt ovadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt atszolgáltatni.

Az, aki az ingatlanért a kiküldési árnál magasabb ígéretet tett, ha többet igényel senki sem akar, köteles nyomban a kiküldési ár százaléká szerint megállapított bánatpénzt az általa ígért ár ugyanannyi százalékáig kiegyesíteni.

Az ingatlan a kiküldési ár kétharmadánál, vagyis 800 koronánál alacsonyabb áron el nem adható.

Kelt Szentesen, a kir. járásbíró mint telekkönyvi hatóságnál, 1908. évi november hó 8-ik napján.

Katkics

kir. járásbíró.

40 FILLÉRES

heti betétes részjegyek jegyezhető újévtől kezdve hétfői és csütörtöki napok délutánján a 3—1

szentesi kölcsönös segélyző szövetkezetnél Mócz K. kereskedő házában.

1 koronás

heti betétes részjegyek jegyezhető a

Szentesi Központi takarékpénztárnál.